

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

NOTAT - FOR OPPFØLGING

Til:

Fra:
Arshad Khan

Vår ref.
09/72-23/SF-471, SF-551, SF-
711//AKH

Dato:
18.02.2011

Sammendrag til nettsider

Manglende universell utforming av rådhus

Saken gjaldt manglende tilgjengelighet for rullestolbrukere til lokalene til Ballangen rådhus. Rådhuset hadde en tung inngangsdør, samt at det var en høy dørterskel. Videre hadde ikke bygget heis til annen etasje og det fantes heller ingen handikoptolett.

Kommunen har utbedret flere av forholdene nevnt overfor, med unntak av heis som vil innebære en uforholdsmessig byrde å installere. Ombudet konkluderte derfor med at Ballangen kommune ikke handler i strid med kravet til universell utforming.

Saksnummer: 09/72
Lovanvendelse: Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9
Hele uttalelsen, datert 14. januar 2011

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Likestillings- og diskrimineringsombudet bygger på partenes skriftlige redegjørelser i sin fremstilling av sakens bakgrunn.

Norges Handikapforbund har klaget på manglende universell utforming av rådhuset i Ballangen kommune. NHF klaget på at rådhuset ikke har heis til annen etasje av bygget. I tillegg gjaldt klagen at rådhuset manglet handikaptalett, at hovedinngangen hadde en dør som var tung å åpne, og hadde en dørstokk som var 6 cm høy, og som rullestolbrukere derfor ikke kunne komme over.

Etter at ombudet mottok klagen fra NHF, har kommunen foretatt utbedring av flere av forholdene som er nevnt i klagen. Status er nå at de fleste forholdene nå tilfredsstillende kravet til universell utforming, med unntak av heisen. Kommunen har installert trappeheis, og ikke fast heis. NHF har derfor opprettholdt klagen på dette punktet.

Partenes syn på saken

Norges Handikapforbund mener at Ballangen kommune bryter kravet til universell utforming ved å installere trappeheis og ikke vanlig, fast heis. I andre etasje er det både valglokaler og kontorer som alle trenger tilgang til. NHF viser til at en løsning med trappeheis er stigmatiserende, og innebærer en særløsning for bevegelseshemmede. Den som skal bruke trappeheisen, er dessuten avhengig av assistanse for å bruke den. Dette strider mot prinsippet om universell utforming.

NHF gjør gjeldende at kommunen ikke kan påberope seg at etableringen av en universelt utformet heis er uforholdsmessig byrdefullt for kommunen. De viser til at kommunen som offentlig organ har et særskilt ansvar for å gjennomføre universell utforming, og at likeverdig mulighet til deltagelse i valg for funksjonshemmede er så viktig at kommunen må pålegges å bygge heis.

Ballangen kommune erkjenner at en løsning med trappeheis ikke fullt ut oppfyller kravet til universell utforming, men at det vil være uforholdsmessig byrdefullt å kreve at kommunen installerer fast heis. Ballangen kommune hevder at installering av fast heis ville medføre for høye kostnader til at kommunen kunne velge en slik løsning. Noe av grunnen er at rådhuset har fem forskjellige nivåer i annen etasje. Dersom alle kontorene skulle kunne nåes ved bruk av en fast heis, ville den måtte stoppet på flere mellomnivåer.

Kommunen har innhentet kostnadsoverslag fra heisleverandører. Overslagene viser at bygging av heis ville koste i overkant av 2 millioner kroner, i motsetning til installering av trappeheisen, som kostet i underkant av 250.000 kroner.

For å bedre tilgjengeligheten for bevegelseshemmede i forbindelse med valg, har kommunen etablert valglokalet i første etasje. Dette vil være tilgjengelig for alle.

Kommunen mener derfor at den har gjort det som kan kreves for å sikre tilgjengelighet til rådhuset.

Rettslig grunnlag

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Offentlige og private virksomheter som brukes av allmennheten har en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon. Gjennom fysisk tilrettelegging skal flest mulig få tilgang til virksomhetens lokaler. Det er i utgangspunktet i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming faller bort dersom virksomheten sannsynliggjør at gjennomføringen av tiltakene er en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Selv om det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, kan ikke virksomheten unnlate å gjøre noe. Virksomheten må uansett sikre best mulig tilgjengelighet til virksomheten innenfor de rammer som ikke er uforholdsmessig.

Ombudets vurdering

Ballangen kommune er en virksomhet som har plikt til å sikre at den delen av kommunens virksomhet som henvender seg til allmennheten, har hovedløsninger som er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Virksomheten skal derfor tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av allmennheten på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, vil ha tilgang til virksomhetens lokaler.

Er rådhuset til Ballangen kommune universelt utformet?

Ombudet vil kort slå fast at en trappeheis ikke er en universell løsning, noe som har vært lagt til grunn i tidligere uttalelser ombudet har gitt. Det er også lagt til grunn i fagmiljøer at en trappeheis ikke kan betraktes som en universell løsning fordi den blant annet som oftest krever bistand fra andre for å kunne bruke den.

Vil krav om universell utforming være uforholdsmessig?

Ombudet må deretter vurdere om det vil være uforholdsmessig å kreve at Ballangen kommune installerer fast heis. Det er Ballangen kommune som må dokumentere at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjennomføre tiltaket. Momenter som kan ha betydning for vurderingen av om det er uforholdsmessig å kreve installering av fast heis, er blant annet kostnadene ved tiltaket, og tiltaket effekt. Det vil også være et vesentlig moment at det i denne saken dreier seg om en offentlig virksomhet.

Rådhuset i Ballangen kommune rommer en rekke sentrale offentlige virksomheter, som det er av stor betydning at publikum får likeverdig tilgang til. Det framgår av forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven at det skal mer til før en offentlig virksomhet kan høres med at det vil være uforholdsmessig å sikre universell utforming. Nettopp offentlig virksomhet har et særlig ansvar for å sikre likeverdig tilgang til de offentlige tjenestene, uavhengig av funksjonsevne.

På den annen side har Ballangen kommune hevdet at det er knyttet betydelige kostnader til å bygge en heis som sikrer universell utforming. Ved innføringen av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble det fastslått at loven ikke skulle medføre betydelige økonomiske konsekvenser. Kommunen har lagt fram kostnadsoverslag som viser at det vil koste i overkant av to millioner kroner å bygge fast heis. Fast heis vil likevel ikke sikre tilgang til kontorer på alle de forskjellige nivåene i bygget.

Til sammenlikning kostet installering av trappeheis ca. 250 000 kroner. I tillegg har kommunen sikret tilgjengelighet til sentrale kontorer og valglokalene ved å flytte valglokalet og noen av kontorene til første etasje. Selv om kommunen med dette ikke oppfyller kravet til universell utforming, har kommunen etter ombudets vurdering, gjort tilpasninger som bidrar til at lokalene er tilgjengelige.

Ombudet har ikke forutsetning for å overprøve kommunens økonomiske vurderinger om at det vil være utforholdsmessig byrdefullt å bruke to millioner kroner på fast heis nå. Etter en samlet vurdering av de økonomiske forholdene, og kommunens tilpasninger, vil det være uforholdsmessig å kreve ytterligere tiltak for å oppfylle kravet om universell utforming.

Ombudet forutsetter imidlertid at Ballangen kommunen gjør alle nødvendige tilpasninger for å bedre tilgjengeligheten til rådhuset. Dette kan bety at kommunen sikrer at flest mulig publikumsrettede virksomheter er plassert slik at de er lett tilgjengelige, for eksempel ved å flytte flere kontorer til første etasje, slik at publikum ikke er avhengig av å bruke heis.

Konklusjon

Likestillings- og diskrimineringsombudet finner at Ballangen kommune ikke bryter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

14. januar 2011

Sunniva Ørstavik
likestillings- og diskrimineringsombud